Vlaams Parlement

634 (2020-2021) – Nr. 1
ingediend op 4 februari 2021 (2020-2021)

Verslag van de gedachtewisseling

namens de Commissie voor Buitenlands Beleid, Europese Aangelegenheden, Internationale Samenwerking en Toerisme
uitgebracht door Karl Vanlouwe en Kristof Slagmulder

over de brexit.
Voortgangsrapportage

verzendcode: BUI

Samenstelling van de Commissie voor Buitenlands Beleid, Europese Aangelegenheden, Internationale Samenwerking en Toerisme:

Voorzitter: Cathy Coudyser.

Vaste leden:
Cathy Coudyser, Maarten De Veuster, Philippe Muyters, Joris Nachtergaele, Karl Vanlouwe;
Johan Deckmyn, Carmen Ryheul, Kristof Slagmulder;
Karin Brouwers, Vera Jans;
Gwendolyn Rutten, Emmily Talpe;
Björn Rzoska, Tine Van den Brande;
Annick Lambrecht.

Plaatsvervangers:
Maaike De Vreese, Andries Gryffroy, Sofie Joosen, Steven Vandeput, Manuela Van Werde;
Adeline Blancquaert, Stefaan Sintobin, Anke Van dermeersch;
Martine Fournier, Orry Van de Wauwer;
Marino Keulen, Bart Tommelein;
Chris Steenwegen, Jeremie Vaneeckhout;
Steve Vandenberghe.

Toegevoegde leden:
Jos D'Haese.

INHOUD

1. Toelichting door Jan Jambon, minister-president van de Vlaamse Regering en Vlaams minister van Buitenlandse Zaken, Cultuur, ICT en Facilitair Management 4
   1.1. Impact van het brexitakkoord 4
   1.2. Algemene beschouwing 5
   1.3. Toelichting bij het akkoord 5
2. Vragen van de leden 11
   2.1. Tussenkomst van Philippe Muyters 11
   2.2. Tussenkomst van Johan Deckmyn 11
   2.3. Tussenkomst van Vera Jans 13
   2.4. Tussenkomst van Bart Tommelein 14
   2.5. Tussenkomst van Imade Annouri 17
   2.6. Tussenkomst van Karl Vanlouwe 17
   2.7. Tussenkomst van Stefaan Sintobin 18
   2.8. Tussenkomst van Bart Dochy 18
   2.9. Tussenkomst van Jeremie Vaneeckhout 18
   2.10. Tussenkomst van Loes Vandromme 19
3. Antwoord van minister-president Jan Jambon 19
   3.1. Consultatie van de parlementen 19
   3.2. Bilateraal overleg 19
   3.3. Visquota 19
   3.4. Opportuniteiten 19
   3.5. EU only 19
   3.6. Communicatie 20
   3.7. Criteria Brexit Adjustment Reserve 20
   3.8. Gelijk speelveld 20
   3.9. Mobiliteit 20
   3.10. Investeringsbescherming 21
   3.11. Gelijk speelveld en geschillenbeslechting 21
   3.12. Brexit Adjustment Reserve 21
   3.13. Vlaamse betrokkenheid 21
   3.14. Ingang van de visserijmaatregelen 21
   3.15. Middelen brexitfonds 22
   3.16. Grensverplichtingen 22
   3.17. Weegplicht 22
   3.18. Transitie visserijsector 22
   3.19. Ondersteuning toerisme 22
Gebruikte afkortingen 23

Op 29 december 2020 besprak de Commissie voor Buitenlands Beleid, Europese Aangelegenheden, Internationale Samenwerking en Toerisme het brexitakkoord, gesloten op 24 december, en de gevolgen ervan voor Vlaanderen in een gedachtewisseling met Jan Jambon, minister-president van de Vlaamse Regering en Vlaams minister van Buitenlandse Zaken, Cultuur, ICT en Facilitair Management. De voorzitter wijst erop dat het de eerste keer is dat het Vlaams Parlement in het kerstreces bijeenkomt sinds de oprichting van het Vlaams Parlement 50 jaar geleden.

Een eerste gedachtewisseling over de brexit en de gevolgen ervan voor Vlaanderen vond plaats op 10 maart, een tweede op 9 juni, een derde op 15 september en een vierde op 20 oktober 2020 (zie *Parl.St*. Vl.Parl. 2019-20, nr. 255, 408, 482 en *Parl.St.* Vl.Parl. 2020-21, nr. 537). Op 29 december 2020 gaf de minister-president een eerste toelichting bij het brexitakkoord.

Ook de leden van de Commissie voor Algemeen Beleid, Financiën, Begroting en Justitie, de Commissie voor Economie, Werk, Sociale Economie, Wetenschap en Innovatie en de Commissie voor Landbouw, Visserij en Plattelandsbeleid waren uitgenodigd.

(Deze vergadering werd als videoconferentie georganiseerd.)

1. Toelichting door Jan Jambon, minister-president van de Vlaamse Regering en Vlaams minister van Buitenlandse Zaken, Cultuur, ICT en Facilitair Management

Minister-president *Jan Jambon* vindt het aangewezen dat het Vlaams Parlement van gedachten kan wisselen over het omvangrijke brexitakkoord dat op 24 december gesloten is. De eerste deadline was 15 oktober 2020, maar op 24 december 2020 hebben de onderhandelaars toch een akkoord bereikt over het handels- en samenwerkingsakkoord, de informatieovereenkomst en een nucleaire overeenkomst tussen het Verenigd Koninkrijk en de EU. Om de formele ondertekening op 30 december 2020 te laten plaatsvinden, zijn er de dagen voordien een aantal intra-Belgische en intra-Europese overlegmomenten geweest die de goedkeuring door de Europese Raad mogelijk moeten maken. De EU-ambassadeurs hebben op 28 december 2020 alvast unaniem de voorlopige inwerkingtreding goedgekeurd. Tot 15.00 uur vandaag, een uur na de aanvang van deze gedachtewisseling, loopt nog een schriftelijke procedure die de voorlopige inwerkingtreding finaal mogelijk moet maken. Hoewel iedereen op de teksten moest wachten, is de Vlaamse Regering er dankzij de inzet van de medewerkers van het Departement Kanselarij en Buitenlandse Zaken in geslaagd een inschatting te maken van dit tussen 1200 en 1300 pagina's tellende akkoord.

De minister-president is opgelucht dat er een akkoord is bereikt, wat hoe dan ook een goede zaak is. Hij zal nog aangeven op welke punten het akkoord tegemoetkomt aan of afwijkt van de visie van de Vlaamse Regering, maar eerst wil hij Michel Barnier bedanken voor de inspanningen die hij met engelengeduld en nooit aflatende volharding heeft geleverd om tot een akkoord te komen. Ook Ursula von der Leyen, voorzitter van de Europese Commissie, heeft op cruciale momenten een goede inbreng gehad.

1.1. Impact van het brexitakkoord

De minister-president herhaalt dat een no-dealscenario de Vlaamse economie 2,5 procent van haar bbp zou kosten, wat een verlies van 28.000 banen zou betekenen. Met dit akkoord wordt dat rampscenario vermeden en komt er eindelijk een einde aan een lange periode van onzekerheid. Hij parafraseert wat Michel Barnier tijdens een persconferentie heeft gesteld: "The clock is no longer ticking." Het

Verenigd Koninkrijk zal op een ordelijke wijze kunnen vertrekken en de relatie met het Verenigd Koninkrijk zal op een andere manier kunnen worden voortgezet.

Naast het gevoel van opluchting heerst er ook een gevoel van droefheid. De minister-president betreurt het Britse vertrek uit de EU. De EU verliest een historische bondgenoot. Vlaanderen verliest in het VK een van zijn belangrijkste partners inzake handel, wetenschappelijk onderzoek, innovatie, onderwijs, cultuur en energie. Ondanks het akkoord blijft de impact op Vlaanderen groot. Met een jaarlijkse export ter waarde van 26 miljard euro en een handelsoverschot ter waarde van 11 miljard euro is het Verenigd Koninkrijk voor Vlaanderen de vierde exportmarkt. Volgens bepaalde studies verliest Vlaanderen nog minstens 0,6 procent van zijn bbp, wat tot het verlies van 6500 banen leidt. Het gaat in dat geval evenwel om een simulatie van een softbrexitscenario, waarin de samenwerking in de douane-unie wordt voortgezet. Aangezien het Verenigd Koninkrijk de douane-unie evenwel verlaat, zal de impact nog iets groter zijn en op een verlies van ongeveer 1 procent van het bbp neerkomen. Dat is een opdoffer die boven op de coronacrisis komt.

1.2. Algemene beschouwing

De minister-president vindt dat het akkoord globaal positief kan worden ingeschat en dat op veel vlakken goede resultaten voor Vlaanderen zijn bereikt. Bepaalde hoofdstukken mochten nog iets ambitieuzer worden ingevuld, maar dit was ten gevolge van de Britse opstelling niet mogelijk. Hij is in elk geval tevreden dat de belangrijkste Vlaamse prioriteiten en aandachtspunten in de verdragstekst zijn opgenomen.

Hoewel het Britse vertrek uit de EU altijd tot een minder geïntegreerde economische relatie en handelsrelatie zou hebben geleid, bevat dit akkoord toch hefbomen om een duurzame verdragsrelatie met het Verenigd Koninkrijk uit te bouwen. Binnen de beperkingen van het handelsakkoord probeert het economisch partnerschap de bilaterale handelsrelaties maximaal te vrijwaren. Wat het gelijke speelveld betreft, gaan de garanties een stuk verder dan wat in het verleden met andere handelspartners is afgesproken. Op het vlak van governance laat het akkoord een efficiënte uitvoering en handhaving van het akkoord toe. Minder positieve elementen zijn de hoofdstukken over de visserij en over de programma's van de EU, bijvoorbeeld Erasmus+. Het akkoord laat ook een brede samenwerking met het Verenigd Koninkrijk toe op het vlak van cybersecurity, justitie, rechtshandhaving en interne veiligheid. Wat buitenlands beleid, externe veiligheid en defensie betreft, wenst het Verenigd Koninkrijk niet langer met de EU samen te werken en een eigen koers te varen.

1.3. Toelichting bij het akkoord

In zijn gestructureerde toelichting bij het akkoord zal de minister-president telkens omschrijven in welke mate het akkoord in de lijn ligt van de Vlaamse prioriteiten, zoals vastgesteld in de visienota die de Vlaamse Regering begin 2020 heeft aangenomen.

1.3.1. Ambitieus handelsakkoord

Ten eerste wilde Vlaanderen een zo ambitieus mogelijk vrijhandelsakkoord nastreven waarin geen tarifaire of niet-tarifaire belemmeringen worden opgeworpen. Dit akkoord is het meest ambitieuze handelsakkoord dat de EU ooit met een derde land heeft afgesloten. Er is een volledige tariefliberalisering en zijn er geen quota, wat een unicum in handelsverdragen is. Door het Britse vertrek uit de interne markt en de douane-unie, komen er wel niet-tarifaire belemmeringen, zoals douaneformaliteiten, toezichts- en controleprocedures en technische handelsbarrières op het vlak van productveiligheid en marktconformiteit. Beide partijen hebben

evenwel afspraken gemaakt om deze barrières in de mate van het mogelijke te beperken.

Deze tarief- en quotavrije handel is evenwel afhankelijk van oorsprongsregels die de nationaliteit van een eindproduct bepalen. De nationaliteit van een eindproduct gaat uit van een bilaterale cumulatie, wat betekent dat enkel onderdelen met een oorsprong in het Verenigd Koninkrijk of de EU kunnen worden gecumuleerd om de drempelwaarde van de nationaliteit van een eindproduct te bepalen. Als een product als Brits of Europees wordt bestempeld, zal het ten gevolge van dit akkoord een preferentieel importtarief krijgen. Het gaat niet enkel om de oorsprong van de grondstoffen. Ook producten die worden gemaakt met grondstoffen die in de EU zijn binnengebracht, zijn Europese producten.

1.3.2. Goederenstromen met zo weinig mogelijk belemmering

Ten tweede, tijdens de onderhandelingen heeft Vlaanderen een maximale bescherming van de goederenstromen met zo weinig mogelijk belemmeringen nagestreefd. Hoewel het vrij verkeer van goederen stopt, bevat het akkoord afspraken om de handel in goederen te faciliteren. Die afspraken gaan verder dan de regels van de WHO en voorzien in provisies voor de versoepeling van technische handelsbelemmeringen, gezamenlijke standaarden en een samenwerking op het vlak van douane en handelsfacilitatie.

Het akkoord bevat een uitgebreid hoofdstuk over de douanesamenwerking door middel van informatie-uitwisseling, gemeenschappelijke initiatieven inzake technische assistentie, de harmonisering van datavoorwaarden voor in- en uitvoer en dergelijke. Met betrekking tot de controle van de voedselveiligheidsstandaarden voor producten van plantaardige en dierlijke oorsprong behoudt elke partij zijn eigen regelgevend recht en worden goede afspraken gemaakt om te vermijden dat bepaalde praktijken vermomde niet-tarifaire belemmeringen worden. Beide partijen hebben afgesproken deze controles op regelmatige basis te herbekijken, om na te gaan of de handel verder kan worden bevorderd zonder de gezondheidsprincipes aan te tasten.

1.3.3. Vrije toegang voor dienstverleners en investeerders

Ten derde heeft Vlaanderen gepleit voor de vrije toegang tot de Britse dienstenmarkt voor dienstverleners en voor een toegang zonder belemmeringen voor investeerders. Het Britse vertrek uit de EU leidt tot het wegvallen van de vrijheid van vestiging en van het vrij verrichten van diensten. De toegang tot de Britse dienstenmarkt wordt evenwel gedeeltelijk gevrijwaard en gaat verder dan de bepalingen van de WHO. In de tekst is een non-discriminatieprincipe opgenomen dat stelt dat de dienstverleners uit de EU op dezelfde manier als de Britse dienstverleners moeten worden behandeld. De meestbegunstigingsclausule verplicht beide partijen elkaars dienstverleners toegang te geven indien die toegang in een akkoord met een derde partij wordt overeengekomen. Als het Verenigd Koninkrijk met een derde partij een verdrag afsluit dat verder dan dit verdrag gaat, wordt dat automatisch ook op de EU van toepassing en vice versa. Dit is evolutief. Ook met betrekking tot investeringen zijn vergelijkbare afspraken gemaakt. Naar analogie met andere akkoorden, bijvoorbeeld tussen de EU en Japan, wordt in het akkoord niet over een investeringsbescherming gesproken.

In het akkoord zijn specifieke afspraken opgenomen met betrekking tot een aantal sectoren, zoals de bezorgdiensten, de telecommunicatie, de financiële diensten, de diensten voor internationaal maritiem transport en de juridische diensten. Wat telecommunicatie betreft, is overeengekomen samen aan redelijke en transparante roamingtarieven te werken. Er zijn geen belemmeringen op digitale handel, maar

het is evident dat de regels inzake gegevensbescherming in acht moeten worden genomen.

Er is niet langer een automatische wederzijdse erkenning van beroepskwalificaties. De houders van een diploma van het hoger onderwijs in het Verenigd Koninkrijk die in Vlaanderen toegang tot een gereglementeerd beroep wensen, zullen een academische erkenningsprocedure moeten doorlopen en vice versa. Dat was vroeger niet het geval.

1.3.4. Openbare aanbestedingen

Ten vierde hecht Vlaanderen veel belang aan de toegang tot de Britse markt voor openbare aanbestedingen. De Britse markt voor openbare aanbestedingen is open voor inschrijvers uit de EU en vice versa. Die bepalingen gaan verder dan wat door de WHO is bepaald. Bovendien is er een uitbreiding met betrekking tot gas- en warmtedistributie, telecommunicatie, vastgoed, onderwijs en andere professionele diensten. De afspraken op het vlak van de openbare aanbestedingen leggen tevens procedures vast om een voorspelbare en transparante aanbesteding te garanderen.

1.3.5. Belangen van de kmo's

Ten vijfde heeft Vlaanderen eveneens aandacht gevraagd voor de specifieke belangen van de kmo's. In het akkoord is een apart hoofdstuk over kmo's opgenomen. Er komt een overzichtelijke website met de douanetarieven en -formaliteiten, de oorsprongsregels enzovoort. Er komt ook een algemeen contactpunt voor kmo's.

1.3.6. Gelijk speelveld

Ten zesde heeft Vlaanderen tijdens de onderhandelingen veel belang gehecht aan duidelijke operationele afspraken om het gelijke speelveld te behouden, meer bepaald op het vlak van staatssteun, van milieuregelgeving en van sociale normen en arbeidsnormen. Gezien de nabijheid en de verregaande markttoegang en economische integratie is dit noodzakelijk. Wat het gelijke speelveld betreft, is dit akkoord grotendeels uniek. De EU heeft nog nooit zulke ambitieuze en verregaande maatregelen in een akkoord opgenomen.

Zo is in het akkoord een set van bindende principes opgenomen op basis waarvan het Verenigd Koninkrijk zijn staatssteunbeleid vorm moet geven. Deze principes komen grotendeels overeen met het bestaande systeem in de EU. Het Verenigd Koninkrijk moet een onafhankelijke regulator oprichten die de handhaving van de regels moet verzekeren. In de EU zal de Europese Commissie die rol op zich nemen.

Indien een partij meent dat de andere partij de regels heeft geschonden, kan ze hierover overleg starten in het gespecialiseerde comité voor het gelijke speelveld. Indien dit overleg niet tot het gewenste resultaat leidt, kunnen unilateraal remedierende maatregelen worden genomen. De andere partij kan hiertegen dan een arbitrageprocedure starten.

Het akkoord bevat de nodige garanties dat het Verenigd Koninkrijk de bestaande standaarden inzake fiscaliteit, sociale regels en milieuregelgeving zal handhaven. Het duidt de strijd tegen de klimaatverandering zelfs als een essentieel element aan. Daarnaast herbevestigt het akkoord het lidmaatschap van beide partijen van allerhande internationale organisaties, verdragen en conventies. Indien een partij meent dat de andere partij bepaalde standaarden miskent, kan ze hierover overleg starten. Indien dat overleg niet tot het gewenste resultaat leidt, wordt een panel van experts samengeroepen om een oordeel te vellen. Indien de regelgeving

vervolgens nog altijd niet in overeenstemming met de standaarden wordt gebracht, kan de klagende partij unilateraal maatregelen nemen. Voor deze maatregelen in werking treden, heeft de andere partij de mogelijkheid ze door een arbitragetribunaal te laten toetsen.

1.3.7. Geschillenbeslechtingsorgaan inzake gelijk speelveld

Ten zevende heeft Vlaanderen tijdens de onderhandelingen aandacht gevraagd voor een sterk geschillenbeslechtingsorgaan dat toezicht uitoefent op de uitvoering van het akkoord met betrekking tot het gelijke speelveld. Er komt een traditionele governancestructuur met overlegorganen op ministerieel niveau, de partnerschapsraad, en met diverse gespecialiseerde comités. Wat de geschillenbeslechting en de handhaving betreft, is dit akkoord ambitieuzer dan de traditionele handelsakkoorden. Naast een klassiek arbitragemechanisme, wordt ook voorzien in de mogelijkheid van cross-retaliation, wat ongetwijfeld een sterk ontradend effect heeft. Een Britse inbreuk op één vlak kan aanleiding geven tot sancties op een ander vlak. Alles hangt in sterke mate aan elkaar.

1.3.8. Toegang tot de viswateren en de vangstmogelijkheden

Ten achtste was het behoud van de wederzijdse toegang tot de viswateren en van de vangstmogelijkheden voor Vlaanderen een van de belangrijkste onderhandelingspunten. Op dit vlak wijkt het akkoord af van de visienota van de Vlaamse Regering, maar de minister-president had eigenlijk wel verwacht op dit vlak niet alles te kunnen binnenhalen. Er is een transitieperiode van 5,5 jaar. Na die periode wordt 25 procent van de Europese vangstrechten in Britse wateren aan het Verenigd Koninkrijk gegeven. Het is echter niet duidelijk wat na deze transitieperiode precies moet gebeuren. Het is op basis van de verdragstekst niet duidelijk over welke hefbomen Vlaanderen beschikt om te verhinderen dat er na de transitieperiode nog bijkomende verschuivingen van de quota naar het Verenigd Koninkrijk komen. In het begin van 2021 zal een intra-Europees debat worden gevoerd over de verdeling tussen de Europese lidstaten van de teruggave van 25 procent van de quota. De bescherming van de huidige verdeelsleutel en van de levensvatbaarheid van de sector op lange termijn zijn hierbij cruciaal.

De minister-president beseft dat er wel degelijk impact op de visserijsector is.

1.3.9. Transport en energie

Ten negende heeft Vlaanderen garanties gevraagd voor de blijvende connectiviteit en een gelijk speelveld voor het wegtransport en de energiesector. Het akkoord verzekert een basisconnectiviteit tussen beide partijen en voorziet in een markttoegang op het vlak van wegtransport. Dit gelijke speelveld betekent dat vervoerders uit de EU en het Verenigd Koninkrijk vracht van en naar elk punt op elkaars grondgebied kunnen vervoeren, op voorwaarde dat de normen op het vlak van veiligheid en arbeidsomstandigheden worden nageleefd. Het akkoord bevat bepalingen op het vlak van de erkenning van getuigschriften, vakbekwaamheid, exploitatievergunningen en homologatie.

De minister-president vindt het hoofdstuk over energie eveneens positief. De energiestromen worden verzekerd en er zijn afspraken over de bevoorradingszekerheid. Er zijn specifieke bepalingen om de samenwerking in de Noordzee met betrekking tot offshore-energieopwekking te versterken. Dit betekent dat de samenwerking in de North Seas Energy Cooperation mogelijk blijft.

1.3.10. Europese programma's

Ten tiende heeft Vlaanderen er tijdens de onderhandelingen voor gepleit de samenwerking met het Verenigd Koninkrijk in de programma's Horizon Europe en Erasmus+ voort te zetten. Dat het Verenigd Koninkrijk aan het programma Horizon Europe zal blijven deelnemen als derde land, is goed nieuws voor de Vlaamse onderzoekers en kennisinstellingen die actief met Britse partners samenwerken. Het Verenigd Koninkrijk heeft echter wel beslist niet langer aan het programma Erasmus+ deel te nemen. Aangezien er veel gemeenschappelijke projecten en uitwisselingen waren, vindt de minister-president dit jammer. Dat kan eventueel op bilaterale basis worden opgevangen, maar het hoger onderwijs in het Verenigd Koninkrijk is winstgeoriënteerd. Er zal nog werk aan de winkel zijn om dit onderwijs voor Vlaamse studenten toegankelijk te houden. Dit is een tweede nadelig punt in het akkoord. De Britse Regering plant een nieuw uitwisselingssysteem, maar het is niet duidelijk of Vlaamse studenten op dezelfde manier naar het Verenigd Koninkrijk zullen kunnen gaan als voorheen.

1.3.11. Mobiliteit

Ten elfde heeft Vlaanderen aandacht gevraagd voor de economische mobiliteit en voor de mobiliteit van burgers, studenten en onderzoekers. Zoals verwacht komt er een einde aan het vrij verkeer van personen en zal het nieuwe Britse immigratiesysteem op basis van punten vanaf 2021 in werking treden. De Britse regering zou soepelheid aan de dag leggen met betrekking tot mensen die een doctoraat hebben, die in een knelpuntberoep werken of die een beroep in STEM hebben.

Wat de mobiliteit van natuurlijke personen betreft, bevat het akkoord slechts beperkte afspraken. Voor korte verblijven, tot negentig dagen, gelden visumvereisten. Het akkoord bevat geen mobiliteitsvoorwaarden voor lange verblijven of voor verblijven voor studie, onderzoek en jeugduitwisseling. In de EU en in het Verenigd Koninkrijk zal hiervoor nationale regelgeving moeten worden aangenomen. Het Verenigd Koninkrijk zou voor studenten en onderzoekers een regeling uitwerken die een visum na zes maanden verplicht maakt.

1.3.12. Brexit Adjustment Reserve

De minister-president staat ook even stil bij de Brexit Adjustment Reserve, een Europees fonds om de meest getroffen lidstaten financieel bij te staan. Op 25 december 2020 heeft de Europese Commissie een voorstel gepubliceerd. Dit instrument ter waarde van 5 miljard euro is er op aanhoudende vraag van Vlaanderen gekomen. De precieze bedragen zijn nog niet bekend, maar volgens de minister-president lijkt de verdeelsleutel op het eerste gezicht niet ongunstig voor Vlaanderen.

Een gedeelte van de middelen zal op basis van de visserijcriteria aan de lidstaten worden toegekend. Er wordt dan rekening gehouden met de waarde van de vangsten in de Britse wateren en met de afhankelijkheid van een lidstaat van die vangsten. In principe zou dit voor Vlaanderen gunstig moeten zijn. Die middelen zijn niet per definitie voor de visserijsector geoormerkt. Een lidstaat of regio bepaalt zelf hoe die middelen worden aangewend. Het grootste gedeelte van de middelen zou worden verdeeld op basis van de criteria die aan de handelsintensiteit zijn gerelateerd. Dat is eveneens gunstig voor Vlaanderen.

Wel wordt een welvaartsmechanisme ingebouwd dat het bbp per capita in een lidstaat in rekening brengt. De minister-president verwacht dat dit criterium een negatieve invloed op de omvang van de Belgische enveloppe zal hebben.

De minister-president wijst erop dat de berekeningen die in De Tijd zijn verschenen geen rekening houden met een aantal zaken, waaronder het geld waarin voor de visserij wordt voorzien. Hij verwacht dat hier begin januari 2021 duidelijkheid over zal ontstaan. Aangezien het Vlaamse aandeel van de totale Belgische export naar het Verenigd Koninkrijk 86 procent bedraagt, lijkt het hem normaal dat de Belgische middelen verhoudingsgewijs naar Vlaanderen zullen gaan.

1.3.13. Verdere afwikkeling

Nog voor het einde van deze gedachtewisseling zal de Europese Raad zijn schriftelijke goedkeuringsprocedure hebben afgerond en twee raadsbesluiten en de bijbehorende documenten hebben goedgekeurd. Het gaat om het raadsbesluit betreffende de ondertekening van het handels- en samenwerkingsakkoord en de voorlopige inwerkingtreding hiervan en om het raadsbesluit betreffende de goedkeuring namens Euratom van de overeenkomsten over informatie en nucleaire samenwerking.

De aangenomen besluiten van de Europese Raad worden ter informatie aan het Europees Parlement bezorgd. Het Britse parlement vergadert op 30 december 2020 om het akkoord goed te keuren. Diezelfde dag zullen de EU en het Verenigd Koninkrijk de drie overeenkomsten formeel ondertekenen. Op 31 december 2020 zullen alle ondertekende documenten in het Publicatieblad van de Europese Unie worden gepubliceerd.

Tijdens de nacht van 31 december 2020 op 1 januari 2021 eindigt de transitieperiode en treedt het akkoord voorlopig in werking. Gedurende deze voorlopige inwerkingtreding moet het Europees Parlement het akkoord formeel goedkeuren. Zodra de noodzakelijke procedures zijn doorlopen, kan het akkoord vervolgens volledig in werking treden.

1.3.14. Begeleiding door Vlaanderen

Vanaf 1 januari 2021 zullen de gevolgen voor een groot gedeelte van de Vlaamse inwoners, bedrijven, vissers, landbouwers, onderzoeksinstellingen, studenten en voor de Vlaamse overheid voelbaar zijn. De Vlaamse Regering staat klaar. Alle belanghebbenden kunnen terecht op de website www.vlaanderen.be/brexit en bij het informatienummer 1700. Op de website www.brexitready.be staat de helpdesk ter beschikking van alle Vlaamse ondernemingen.

Om de impact op te vangen, zet de Vlaamse Regering 83 miljoen euro in, meer bepaald 30 miljoen euro van FIT, 50 miljoen euro van VLAIO en 3 miljoen euro van VLAM. De Vlaamse Regering heeft recent een beslissing over de invulling van deze middelen genomen. De middelen zullen worden besteed aan exportondersteuning, aan transformatieondersteuning, aan de promotie van Vlaamse bedrijven in het buitenland, aan het aantrekken van investeringen, aan de versterking van de brexithelpdesk en aan het informeren en sensibiliseren. Dit bedrag van 83 miljoen euro komt uit het relanceplan, wat betekent dat wat Vlaanderen uit de Brexit Adjustment Reserve kan krijgen hier niet in vervat zit. Die steun moet rechtstreeks naar de getroffen sectoren gaan, maar in dit geval gaat het veeleer om omkadering, om de bijstand van mensen die douaneformulieren moeten invullen en om het zoeken van alternatieven voor de Britse markt. Het gaat meer om bijstand dan om rechtstreekse steun.

In samenwerking met het Crisiscentrum van de FOD Binnenlandse Zaken zijn de nodige noodplannen voor eventuele problemen op 1 januari 2021 opgesteld. Ook de daaropvolgende dagen en weken zal nauw worden samengewerkt. De minister-president is van mening dat het in het begin nog zal meevallen. Aangezien de Britse warenhuizen zijn volgepropt, zal er in het begin immers minder transport zijn. Het

moment waarop die warenhuizen weer moeten worden gevuld, zal de echte stresstest zijn. De minister-president roept alle Vlaamse belanghebbenden op om zich voor te bereiden en zich door de diensten te laten bijstaan. De diensten beschikken over de middelen en de informatie en begeleiden de mensen graag.

Tot slot merkt de minister-president op dat hij waarschijnlijk niet op alle detailvragen zal kunnen ingaan.

2. Vragen van de leden

2.1. Tussenkomst van Philippe Muyters

Philippe Muyters bedankt de minister-president voor zijn zeer volledige toelichting. Hoewel het altijd beter kan, is hij toch blij dat er een akkoord is bereikt. Eigenlijk staan er slechts drie minder positieve punten in, namelijk dat de beroepskwalificaties niet automatisch worden erkend, de onduidelijke situatie van de visserij en het Britse vertrek uit het programma Erasmus+. Er wordt nog gepraat over samenwerking in verband met douaneformaliteiten en andere zaken die wel moesten veranderen. Er is afgesproken dat regelmatig zal worden herbekeken hoe de handel nog verder kan worden verbeterd.

Philippe Muyters wil het aparte hoofdstuk over de kmo's speciaal vermelden. Het is een goede zaak dat de overzichtelijke website en het contactpunt erin vermeld staan.

Zijn enige bezorgdheid betreft de Brexit Adjustment Reserve, meer bepaald dat het welvaartsmechanisme weer in de verdeelsleutel is opgenomen. Hij is dat beu en hij vraagt zich af of het in onverdachte tijden, als er geen dossier op tafel ligt, niet mogelijk zou zijn in de EU medestanders te vinden om die welvaartsindicatie niet bij elke verdeling van geld te betrekken.

2.2. Tussenkomst van Johan Deckmyn

Johan Deckmyn bedankt de minister-president voor zijn alomvattende uitleg en is eveneens blij dat er een akkoord is. Hij was zeer sceptisch, vooral omdat het telkens weer werd uitgesteld. Het akkoord is niet op alle vlakken goed, maar hij heeft liever een minder goed akkoord dan helemaal geen akkoord. Het is niet eenvoudig dit akkoord snel door te nemen, maar dankzij de toelichting van de minister-president weten de commissieleden al een beetje waar ze aan toe zijn. Er zullen ongetwijfeld nog debatten volgen over de gevolgen van de brexit.

Johan Deckmyn kan erin komen dat sommige mensen de brexit betreuren, maar hij vindt dat iedereen blijvend respect moet opbrengen voor het democratisch genomen besluit van het Verenigd Koninkrijk. De *minister-president* onderbreekt Johan Deckmyn om erop te wijzen dat hij met veel respect betreurt dat de Britten uit de EU stappen. *Johan Deckmyn* vindt het belangrijk te blijven beklemtonen dat het om een legitieme beslissing gaat.

Dit akkoord wordt nu wel positief ingeschat, maar dan wel met enkele bedenkingen, onder meer over de visserij. Er is ook heel wat te doen over de goedkeuringsprocedure van het verdrag. De EU moet dergelijke akkoorden goedkeuren. Het is een zogenaamd 'EU only'-akkoord. Johan Deckmyn heeft echter artikelen gelezen waarin staat dat bepaalde lidstaten, zoals Zweden, toch hun eigen nationaal parlement moeten consulteren. Aangezien het een 'EU only'-akkoord is, moet België of Vlaanderen het niet goedkeuren, maar blijkbaar moeten de parlementen van bepaalde Europese lidstaten het wel goedkeuren. Hij vraagt de minister-president of hij hiervan op de hoogte is en welke feedback hij over de goedkeuringsprocedure in de Europese lidstaten kan geven.

Voorzitter van de Europese Commissie, Ursula von der Leyen, heeft het akkoord als fair en gebalanceerd voorgesteld. Ondanks enkele kanttekeningen, is de minister-president het hier blijkbaar mee eens. Het gaat evenwel om een algemeen akkoord en er moeten in de volgende maanden nog deelakkoorden worden afgesloten. Johan Deckmyn zou graag vernemen welke pakketten naar die deelakkoorden worden doorgeschoven en wat hiervoor de timing is. Hij citeert Geert Bourgeois: "Als jurist en politicus moet ik zeggen dat dit haaks staat op elke vorm van goed bestuur." Hij gaat ervan uit dat de minister-president het ermee eens is dat het geen mooi akkoord is. Dit geldt dan zeker voor de wijze waarop het Europees Parlement het akkoord moet goedkeuren.

Wat de visserij betreft, wijkt het akkoord af van de visienota van de Vlaamse Regering en is er veel ontgoocheling in de sector. Hoewel Stefaan Sintobin hier later nog meer vragen over zal stellen, heeft Johan Deckmyn alvast een vraag over de overgangsperiode van 5,5 jaar. De hoeveelheid vis die de Europese vissers in de Britse wateren zal ophalen, zal geleidelijk met 25 procent afnemen. De vraag is wat er nadien zal gebeuren. De sector is beducht voor nieuwe onderhandelingen.

Er is nog onduidelijkheid over de mate waarin de diensten volledig in het akkoord zijn opgenomen. In de pers wordt hier heel diffuus over gesproken, maar volgens de minister-president is de toegang voor de diensten blijkbaar gevrijwaard. Johan Deckmyn zou hierover graag nog wat meer toelichting krijgen.

Dat er geen automatische erkenning van de beroepskwalificaties meer zal zijn, vindt Johan Deckmyn een stap achteruit. Hij hoopt dat dit alsnog in orde kan komen.

Wat het gelijke speelveld betreft, lijkt het erop dat de EU haar slag heeft thuisgehaald. De arbitrage die de minister-president heeft beschreven, lijkt Johan Deckmyn echter een ingewikkelde oplossing die bovendien nog niet volledig is uitgewerkt. Hij wil hier echter nog geen bijkomende vragen over stellen.

Johan Deckmyn vindt het jammer dat het Verenigd Koninkrijk uit het programma Erasmus+ stapt, want jaarlijks studeerden vijfhonderd tot zeshonderd Vlaamse studenten in Groot-Brittannië en studeerden ongeveer driehonderd Britse studenten in Vlaanderen. Het risico bestaat dat dit in de nabije toekomst moeilijker zal worden. Johan Deckmyn heeft de indruk dat de minister-president nogal sceptisch staat tegenover mogelijke bilaterale akkoorden die nog kunnen worden gesloten. Dit doet hem denken aan een vraag die hij in het verleden al heeft gesteld. Er is nu sprake van bilaterale akkoorden tussen landen, maar er is steeds gesteld dat dit niet de bedoeling kan of mag zijn. Zelf vindt hij dat Vlaanderen steeds moet proberen, desnoods met bilaterale akkoorden, om de eigen visserij en handel te beschermen. Hij wijst erop dat uit vorige debatten en uit de uiteenzetting van de minister-president blijkt dat er verschillende opinies over die bilaterale akkoorden bestaan.

Hoewel er nog geen duidelijkheid over de Brexit Adjustment Reserve is, is Johan Deckmyn blij met de stellingname van de minister-president. Aangezien 86 procent van de export naar het Verenigd Koninkrijk gaat, moeten die middelen verhoudingsgewijs worden verdeeld.

Johan Deckmyn is van mening dat de brexit ook opportuniteiten schept. Er zijn bedrijven in de Gentse haven die een boost kennen. Veel loodsen in het Verenigd Koninkrijk zijn gevuld en de scheepvaartbedrijven die met containertrafiek werken, zullen in 2021 een boost krijgen. De Vlaamse overheid moet de bedrijven voor de gevolgen vrijwaren, maar moet ook de bedrijven steunen om opportuniteiten te onderzoeken. Die positieve kijk op de brexit is belangrijk en komt nog te weinig aan bod.

Tot slot hoopt Johan Deckmyn dat het klopt dat Vlaanderen klaar is voor de brexit. The proof of the pudding is in the eating.

2.3. Tussenkomst van Vera Jans

Vera Jans bedankt de minister-president voor zijn overzichtelijke toelichting. De teksten staan sinds 24 december 2020 op de website van de Europese Commissie, maar ze moet toegeven dat ze niet alles heeft gelezen. Ze wil dan ook alle medewerkers van het departement en van het kabinet van de minister-president danken, want zij hebben het mogelijk gemaakt nu op een gedegen manier over het voorliggende akkoord te debatteren. Het nadeel is dat tijdens dergelijke debatten vooral vragen worden gesteld over zaken waarover de commissieleden niet tevreden zijn, maar Vera Jans vindt toch dat de Vlaamse overheid erin geslaagd is de chaos voorlopig te vermijden.

Dit verdrag is een eenmalig 'EU only'-verdrag, wat betekent dat geen enkel land er via parlementaire weg mee moet instemmen. In België maakt dat de zaken wat eenvoudiger, maar Vera Jans vraagt zich af of dit in de toekomst niet voor juridische problemen kan zorgen. Zweden en Nederland hebben voorbehoud gemaakt. Ze zullen hier wel mee instemmen, maar dat mag zeker geen precedent zijn. Ze vraagt de minister-president welke juridische risico's deze werkwijze eventueel inhoudt.

Het is een traditie geworden om tijdens de debatten over de brexit telkens over de visserij te spreken. Zowel de Britse als de Europese vissers hebben kritiek op het hoofdstuk over de visserij. De vissers zijn wel blij dat er een akkoord en een overgangsperiode van 5,5 jaar zijn, maar er is ook nog onduidelijkheid over hoe dit moet worden opgevolgd. Vera Jans vraagt zich af of de vissers die periode van 5,5 jaar als een transitieperiode moeten beschouwen en die tijd moeten gebruiken om hun activiteiten te reorganiseren, bijvoorbeeld door andere visgebieden te zoeken. Aangezien het maar om een beperkt aantal lidstaten gaat, is het mogelijk dat de EU de visserij na 5,5 jaar zal lossen. Vera Jans vraagt of het de bedoeling is die periode van 5,5 jaar te gebruiken om een duurzame oplossing te zoeken. Ze hoopt dat de Vlaamse Regering zich zal blijven inzetten om een antwoord op die essentiële vragen te geven.

Er zijn ook problemen met de vergoedingen. Volgens het akkoord moet 15 procent van wat de Europese vissers uit de Britse wateren halen naar het Verenigd Koninkrijk terugvloeien. De vraag is dan wie dat zal betalen. Ze gaat ervan uit dat het niet de vissers zelf zullen zijn, want zij hebben het nu al moeilijk. Een fonds zou een oplossing kunnen zijn. De visserij is immers in de verdeelsleutel opgenomen. De Vlaamse visserijsector vist elk jaar voor ongeveer 100 miljoen euro in Britse wateren. Dit betekent dat Vlaanderen het Verenigd Koninkrijk 15 miljoen euro moet betalen. Vera Jans stelt de open vraag of de EU hiervoor met middelen over de brug zal komen of dat de Vlaamse overheid een mogelijkheid ziet om dit te compenseren.

Er is ook onduidelijkheid over de manier waarop de total allowable catch zal worden vastgelegd en onder de Europese vissers zal worden verdeeld. Dit moet in een breder kader worden bekeken. Vera Jans hoopt in elk geval dat niet naar de quota of reële vangsten in 2020 zal worden gekeken, want ten gevolge van de coronacrisis zou dat een vertekend beeld geven.

Vera Jans vraagt zich af hoe een bedrijf of een overheidsinstantie vanaf 1 januari 2021 een akkoord kan uitvoeren dat pas sinds 24 december 2020, en dan nog enkel in het Engels, op een website is gepubliceerd. De minister-president heeft duidelijk verwezen naar de inspanningen van de Vlaamse overheid ten aanzien van de kmo's, maar er komt wel veel op de bedrijven af. De Vlaamse overheid moet

die mensen echt bereiken. Uit de cijfergegevens blijkt dat vaak een beroep op de betrokken diensten, zoals FIT, VLAIO of VLAM, wordt gedaan, maar er zijn nog steeds ondernemingen die niet klaar zijn en die zullen worden geconfronteerd met zaken die ze niet kennen. De Vlaamse overheid moet zich blijven inzetten om die kmo's te bereiken, want het zal moeilijk worden handel met het Verenigd Koninkrijk te voeren.

De CD&V-fractie stelt zich ook vragen bij de Brexit Adjustment Reserve van 5 miljard euro. Volgens de minister-president is de bekendgemaakte verdeelsleutel niet ongunstig voor Vlaanderen. De spreker vermoedt dat hierover nog vragen zullen worden gesteld, maar ze moet eerst het verslag nalezen en informatie krijgen.

Zodra duidelijk is wat het akkoord allemaal omvat, moet het Vlaams Parlement nagaan of het nodig is bepaalde decretale kaders aan te passen. Decretaal werk kan nodig zijn om het akkoord te implementeren, bijvoorbeeld met betrekking tot grensarbeiders, de verblijfsvergunningen van Britse onderdanen of de erkenning van rijbewijzen.

Vera Jans vraagt zich af of de minister-president al meer weet over de mate waarin de Europese veiligheidseisen inzake de product- en voedselveiligheid van toepassing blijven op alle producten die uit het Verenigd Koninkrijk worden ingevoerd.

Vera Jans heeft ook een vraag over de geschillenbeslechting. Ze neemt zich voor wat informatie over het mechanisme van cross-retaliation op te zoeken. Ze heeft begrepen dat er een apart mechanisme voor de geschillenbeslechting komt en dat de Vlaamse overheid sleutels in handen krijgt om dit aan te pakken.

Vera Jans gaat ervan uit dat niet zal worden afgeweken van de overgangsperiode van twee maanden, dat het Verenigd Koninkrijk en de Europese lidstaten hiermee zullen instemmen, dat alle vertalingen er tijdig zullen zijn. De vraag is of die periode van twee maanden voor de Vlaamse bedrijven en overheidsinstanties volstaat om zich aan te passen.

Tot slot heeft Vera Jans nog een vraag over het onderwijs. Het programma Horizon Europe zou blijven doorlopen, maar het programma Erasmus+ zal in het Verenigd Koninkrijk stoppen. Ze vraagt de minister-president welke initiatieven hij zal nemen om ervoor te zorgen dat een uitwisseling van studenten tussen Vlaanderen en het Verenigd Koninkrijk kan blijven bestaan.

2.4. Tussenkomst van Bart Tommelein

Bart Tommelein bedankt de minister-president voor zijn duidelijke toelichting waarin een aantal van zijn vragen eigenlijk al zijn beantwoord. Hoewel velen dit niet voor mogelijk hielden, hebben de EU en het Verenigd Koninkrijk op de valreep toch een handels- en samenwerkingsakkoord gesloten. Bart Tommelein is opgelucht, want het was een prioriteit een no-dealbrexit te vermijden. In dat rampscenario zou Vlaanderen terugvallen op de regels van de WHO en die hoge invoertarieven zouden zeer slecht zijn voor de Vlaamse economie en dan zeker voor de West-Vlaamse economie. Uiteindelijk heeft de rede het van de symboliek en de emotie gewonnen en blijft de belangrijke band met de overzeese buren behouden.

Het wordt in de eerste maanden van 2021 uitkijken naar de echte impact van het akkoord op veel sectoren. Er zullen allicht nog veel vragen om uitleg worden gesteld om het een en het ander te verduidelijken. In die maanden zal het de Vlaamse ondernemers duidelijk worden of ze zich kunnen aanpassen aan een nieuwe werkelijkheid met douanecontroles en -formaliteiten, maar ze zullen handel kunnen drijven zonder invoertarieven, quota en dumping. Het hechte partnerschap met de Britten en de Schotten blijft behouden, maar de veranderde relatie zal zeker niet

beter zijn dan in een situatie waarin het Verenigd Koninkrijk lid van de EU zou blijven. Bart Tommelein heeft het uitdrukkelijk over een keuze van de Engelsen, want niet iedereen in het Verenigd Koninkrijk was het hiermee eens. De brexit blijft sowieso slechter dan een volwaardig lidmaatschap. De liberale fractie vindt dit jammer en is van mening dat dit in de toekomst duidelijk zal worden voor wie dit nu nog niet wil inzien.

In het geval van een no-dealbrexit zouden 28.000 jobs verloren gaan, maar zeker in coronatijden blijft ook nu elke verloren job er eentje te veel.

Uit een bevraging van Voka blijkt dat Vlaamse bedrijven zich grote zorgen maken over een vlotte afhandeling van de in- en uitvoer na Nieuwjaar. De Belgische havens en douanediensten hebben zich voorbereid op de bijkomende formaliteiten, maar geldt dat ook voor de Britse? 41 procent van de bevraagden meent dat de Britse douanediensten niet voldoende zijn voorbereid op een brexit, 23 procent is van mening dat de Britse havens niet zijn voorbereid en 60 procent van de bedrijven maakt zich zorgen over toenemend protectionisme. Deze cijfers moeten zeker worden geanalyseerd. De Vlaamse bedrijven moeten de garanties krijgen die ze nodig hebben voor economische relance.

Hoe zal de Vlaamse Regering deze problematiek van vertrouwensverlies aanpakken? Minister-president Jambon heeft bevestigd dat er een plan is voor de rol van de kmo's in het handels- en samenwerkingsakkoord.

Voor de visserijsector is het akkoord alsnog een harde noot om te kraken. Een no-deal was rampzalig geweest, wat op tafel ligt is vele malen beter, maar Bart Tommelein betwijfelt of het voldoende is. Er komt een overgangsperiode van 5,5 jaar, tot juni 2026, waarbij de Europese vissersboten kunnen blijven vissen in de Britse wateren, maar waarbij ze geleidelijk aan afstand doen van 25 procent van hun huidige quota. Het Verenigd Koninkrijk wou een vermindering van 60 procent. Bart Tommelein zag de overgangsperiode liever langer. Vanaf augustus 2026 moet er jaarlijks worden onderhandeld over de quota voor de Europese vissers, wat onzekerheid met zich meebrengt. Zal de overgangsperiode worden gebruikt om een duurzaam akkoord te bereiken, of blijft men aanmodderen? Europa kan compenserende maatregelen nemen zoals het opleggen van tarieven voor de Britse visserijproducten als het Verenigd Koninkrijk zijn visgronden zou afsluiten, maar de onzekerheid blijft. Ongeveer de helft van de visserijproducten komt uit Britse wateren. Er hangt ook veel tewerkstelling vanaf. De Vlaamse vissers zijn volledig op de Noordzee gefocust, in tegenstelling tot bijvoorbeeld Frankrijk. Zal dit niet leiden tot onderlinge concurrentie? Dit probleem moet intra-Europees worden beslecht.

Op termijn moeten de Vlaamse vissers op zoek naar nieuwe visgronden. Dat veronderstelt nieuwe technieken en vaartuigen waarvoor grote investeringen nodig zijn. Minister Hilde Crevits heeft alvast ondersteuning van de sector aangekondigd. Frankrijk heeft een plan voor 'onttrekking van de vloot voor Franse vissers die afhankelijk zijn van de Britse wateren'. Is daar meer informatie over? In welke mate zijn de lidstaten en de Europese Commissie van plan om de maatregelen en de heroriëntatie van de visserijsector te coördineren? Voorziet het akkoord in de overgangsperiode een graduele vermindering voor de Britse vissers die vissen in Europese wateren? Er zijn ook repercussies voor de veilingen, de visverwerkende bedrijven en de consument. Heeft men een zicht op de impact op de visverwerkende nijverheid, het aanbod en de prijszetting?

Niet alleen de visserijsector heeft ondersteuning en aandacht nodig. Het is belangrijk dat de Europese Commissie het voorstel voor een Brexit Adjustment Reserve heeft ingediend, een fonds van 5 miljard euro, dat de zwaarst getroffen sectoren moet helpen ondersteunen. De Europese Raad en het Europees Parlement moeten dit wel nog goedkeuren. De Europese Commissie verwijst expliciet naar onder-

steuning van visserijactiviteiten, bedrijven in de getroffen sectoren, naar kosten voor omscholing, werking van douanecontroles enzovoort. Om in aanmerking te komen, moeten de lidstaten aantonen dat hun vorderingen rechtstreeks verband houden met de brexit. Bart Tommelein vraagt of de Vlaamse Regering een plan heeft om de prioritaire sectoren aan te duiden. Hoeveel middelen zal Vlaanderen kunnen besteden?

De handels- en samenwerkingsovereenkomst gaat verder dan een vrijhandelsovereenkomst en moet een solide basis vormen voor een langdurige samenwerking. Governance was tijdens de onderhandelingen een van de pijnpunten. Het moet duidelijk zijn hoe de overeenkomst zal worden uitgevoerd en gecontroleerd. Het werd uiteindelijk een van de hoofdpijlers van de deal, naast het handelsakkoord zelf en de overeenkomst over de veiligheid van de burgers.

Het akkoord stelt dat er een gezamenlijke partnerschapsraad komt, een Joint Partnership Council, die ervoor moet zorgen dat de overeenkomst correct wordt toegepast en geïnterpreteerd. Is de raad ook bevoegd voor betwisting? Hoe zullen betwistingen worden opgelost? Er wordt verwezen naar een onafhankelijk arbitragetribunaal. Moet dit nog worden opgericht? Hoe verhoudt de Joint Partnership Council zich tot het Hof van Justitie van de Europese Unie? Het Hof heeft het absolute monopolie over de interpretatie van het EU-recht. Het Verenigd Koninkrijk was een tegenstander van een rol voor het Hof van Justitie. Heeft het VK toegevingen gedaan? Wat is de rol van het Hof ten aanzien van dit akkoord?

Het akkoord stelt dat bedrijven in de Europese Unie en het Verenigd Koninkrijk op gelijke voet met elkaar moeten concurreren. Europa mag geen dumpingmarkt worden van Britse ondernemingen die oneerlijke concurrentie voeren. Er is ook een verbod om eigen regelgevingsautonomie te gebruiken om oneerlijke subsidies toe te kennen of de concurrentie te verstoren. Is het toegelaten om sectoroverschrijdende represailles te nemen bij schendingen? Definieert het akkoord 'oneerlijke subsidies'? Zo neen, wie zal de concrete inhoud dan bepalen? Hoe zal het principe van sectoroverschrijdende vergelding worden geregeld? Wie zal de analyse maken of bepaalde maatregelen het handelsakkoord schenden?

Staatssteun was voor het Verenigd Koninkrijk een belangrijke prioriteit. De onderhandelaars wilden na de overgangsperiode een eigen Brits systeem opzetten. Bart Tommelein begrijpt dat in het akkoord staat dat elke partij een eigen onafhankelijk systeem van subsidiecontrole mag hebben en dat geen partij gebonden is aan de regels van de andere. Als de EU en het VK elk een eigen systeem hebben, hoe kan men dan voorkomen dat de Britten hun bedrijven wel staatssteun zullen geven zodat er oneerlijke concurrentie ontstaat?

Het akkoord zal een impact hebben op vele sectoren. Bart Tommelein betreurt dat het VK uit het Erasmusprogramma stapt; Noord-Ierland blijft er blijkbaar wel in. Wat zal de impact zijn voor het Vlaamse onderwijs? Minister-president Jan Jambon heeft al gezegd dat er bilaterale uitwisselingen zullen zijn.

Het VK kan ook niet langer een beroep doen op Europese financieringsprogramma's zoals NextGenerationEU of de steun voor plattelandsontwikkeling. Ze kunnen dan wel weer meedoen aan Horizon Europe en nog andere programma's zoals Euratom. In het begin van de MFK-onderhandelingen was het bedrag voor Horizon Europe 80,9 miljard euro; uiteindelijk werd het afgeklopt op 84,9 miljard euro. Hoe groot zal de bijdrage van het VK zijn en hoe zal men dit berekenen?

Ook inzake energie, sociale zekerheid en mobiliteit zijn er gevolgen. Er is nog geen akkoord over het beheer en de exploitatie van de Kanaaltunnel. De Britse luchtvaartmaatschappijen nemen niet langer volledig deel aan de geliberaliseerde EU-luchtvaartmarkt, wat gevolgen heeft voor het vervoer van passagiers en vracht-

vluchten voor maatschappijen met Britse vergunningen. Heeft men al zicht op het effect op de Vlaamse luchthavens?

Bart Tommelein bedankt minister-president Jan Jambon om al zeer snel een eerste debriefing over het akkoord te geven. Het akkoord moet nu worden uitgeplozen om op de meest doeltreffende wijze de getroffen sectoren te ondersteunen. Het goedkeuren van het akkoord door de Raad en het parlement is geen eindpunt, maar het startpunt van een hernieuwde samenwerking.

2.5. Tussenkomst van Imade Annouri

Imade Annouri drukt zijn appreciatie uit voor het werk van de commissie en de uitleg van minister-president Jan Jambon.

Het is goed dat er een akkoord is, maar Imade Annouri blijft de brexit betreuren. De gevolgen zullen pas de volgende weken en maanden zichtbaar zijn.

De Belgische havens zullen onmiskenbaar de gevolgen van de brexit voelen. Ze hebben al voorbereidende maatregelen genomen. Welke gesprekken zijn er met de havens geweest? Welke afspraken zijn er gemaakt over ondersteuning? Op welke manier werkt de Vlaamse Regering samen met de havens?

Minister-president Jan Jambon verwees naar de brexithelpdesk voor de betrokken actoren die vragen hebben. Op welke manier zal er extra worden gecommuniceerd zodat mensen met vragen weten waar ze terechtkunnen?

2.6. Tussenkomst van Karl Vanlouwe

Karl Vanlouwe bedankt minister-president Jan Jambon voor zijn toelichting. De administratie is erin geslaagd om snel een analyse van het akkoord te maken.

Minister-president Jan Jambon heeft uitdrukkelijk gezegd dat er in dit akkoord niet wordt gesproken over investeringsbescherming. Waarom zijn hierover geen afspraken gemaakt? Zal dit in de toekomst wel gebeuren? Zal dit bilateraal kunnen gebeuren?

Er zijn afspraken over het gelijke speelveld, meer bepaald over sociale arbeidsnormen, milieu, staatssteun. In het Verenigd Koninkrijk zal een soort van regulator zorgen voor de handhaving; in de Europese Unie zal de Europese Commissie dit doen. Bij discussie komt er een soort van comité en als dit overleg niet leidt tot het gewenste resultaat, dan kunnen er unilaterale maatregelen worden genomen waarbij een arbitrageprocedure kan worden opgestart. Ook in het CETA-akkoord was er heel wat discussie over die arbitrage met betrekking tot investeringen. Weet men al welk arbitragemechanisme er zal komen? Het Verenigd Koninkrijk wenst niet dat het Hof van Justitie wordt ingeschakeld.

Inzake de Brexit Adjustment Reserve zijn er criteria die gunstig zijn voor Vlaanderen, zoals de visserijcriteria. Ook belangrijk is de handelsintensiteit. Vlaanderen exporteert heel veel naar het Verenigd Koninkrijk: bijvoorbeeld ongeveer 55 procent van de overslag van Zeebrugge gaat naar het Verenigd Koninkrijk. Ook de welvaartscriteria zijn belangrijk. Is er al zicht op de verhouding tussen de drie criteria? Is er intra-Belgisch al over gesproken of moeten de besprekingen nog worden gestart? Karl Vanlouwe hoopt dat men het principe van de handelsintensiteit en de visserijcriteria voorop zal stellen.

Het kabinet, de Kanselarij en de Vlaamse diplomatie hebben zeer hard gewerkt. Is de Vlaamse diplomatie voldoende betrokken geweest bij de totstandkoming en de terugkoppeling van het akkoord?

2.7. Tussenkomst van Stefaan Sintobin

Stefaan Sintobin merkt op dat een aantal collega's het democratisch proces in het Verenigd Koninkrijk niet goed hebben verteerd. De goede kant is dat die collega's, samen met andere collega's, voorstander zijn geworden van een onafhankelijk Schotland.

Het is goed dat er een akkoord is. Het doemscenario komt er dus niet. Er is al naar verwezen dat dit akkoord niet in de nationale parlementen zal worden besproken, maar wel moet worden goedgekeurd door het Britse parlement.

Voor de visserij is er een overgangsperiode van 5,5 jaar. Hoe is men tot die transitieperiode gekomen?

Het brexitakkoord biedt weinig perspectief voor de visserij. Het is nog lang niet zeker dat Vlaanderen voldoende middelen uit het brexitfonds zal krijgen. Minister-president Jambon verwacht wel dat Vlaanderen voldoet aan de criteria en dus voldoende middelen zal krijgen die voor een groot deel naar de visserij zullen gaan. De vraag is in hoeverre Vlaanderen en de vissers zullen willen investeren in de visserijsector. Weet minister-president Jan Jambon wanneer er eventueel zicht zal zijn op de middelen? Wat kan de Vlaamse Regering intussen doen om de visserij te ondersteunen?

Minister-president Jan Jambon meent dat er in januari voor het transport maar weinig problemen zullen zijn omdat het VK nog voldoende voorraad heeft. Zodra alles opnieuw op gang komt, zouden de toevloed aan vrachtwagens, douaneformulieren en administratieve verplichtingen kunnen zorgen voor mobiliteitsproblemen. Het havenbestuur en de stad Brugge leveren grote inspanningen om alles in goede banen te leiden, wat financiële consequenties heeft. Zal Vlaanderen logistiek en financieel bijspringen?

2.8. Tussenkomst van Bart Dochy

Bart Dochy dankt minister-president Jan Jambon voor de overzichtelijke weergave van het akkoord.

Kunnen de Vlaamse vissers in januari vissen zoals voorheen of wat zal er voor hen veranderen?

Minister-president Jan Jambon zegt dat de Vlaamse visserij zwaar is getroffen en dat men dit als argument kan gebruiken om middelen uit het brexitfonds te krijgen. Die middelen zijn evenwel niet geoormerkt. Bart Dochy vreest dat de visserij misschien zal worden gebruikt om de middelen binnen te halen waarna ze voor andere doeleinden worden gebruikt. Hij vindt dat geen probleem zolang er maar middelen genoeg zijn voor de transitie van de visserij.

Welke documenten moeten de vrachtwagenbestuurders gebruiken aan de grens? Zullen die documenten er zijn en zal alles praktisch geregeld zijn?

Ten slotte wil hij weten of er een effect zal zijn op de zogenaamde 'weegplicht'?

2.9. Tussenkomst van Jeremie Vaneeckhout

Jeremie Vaneeckhout vraagt of de vissers voldoende op de hoogte zijn van wat er kan en wat niet vanaf 2 januari. Hoe zal Vlaanderen dit duidelijk communiceren? Er is discussie over de 25 procent minder vangst die divers zou kunnen worden verdeeld over Europa. Op welke manier zal die verdeling worden gemaakt? Is er nog intra-Europees overleg over? Zo ja, wat is het tijdspad?

Wanneer zal men duidelijkheid hebben over de ondersteuningsmiddelen voor de visserijsector? De sector moet niet alleen in 2021 worden ondersteund, maar ook na 2025. Wat is het tijdspad naar 2025? Is er in het akkoord een concrete afspraak over hoe de onderhandelingen na 2025 verlopen? Er is jaarlijks een discussie over de quota, gebaseerd op wetenschappelijke gegevens. Hoe zal dit verlopen na de transitieperiode van 5,5 jaar?

2.10. Tussenkomst van Loes Vandromme

Loes Vandromme meent dat West-Vlaanderen de grootste impact van de brexit zal ondervinden. Er was ook al de impact van corona: 90 procent minder overnachtingen van Britse toeristen met een omzetdaling van 17,3 miljoen euro. Wat zal de Vlaamse overheid doen voor het toerisme in West-Vlaanderen?

Het Verenigd Koninkrijk stapt uit het Erasmusprogramma. Zullen er contacten blijven met het VK om ook het secundair onderwijs te blijven uitnodigen in ons land?

3. Antwoord van minister-president Jan Jambon

3.1. Consultatie van de parlementen

Minister-president *Jan Jambon* zegt dat, wat de consultatie van de lidstaten betreft, het een 'EU only'-akkoord is omdat er geen dingen worden geregeld die de exclusieve bevoegdheid van de lidstaten zijn. Men is binnen de bevoegdheid van de Europese Unie gebleven en dus beslist enkel het Europees Parlement. De andere parlementen worden geconsulteerd.

3.2. Bilateraal overleg

Er moeten geen deelakkoorden meer worden afgesloten. Een aantal zaken zijn nu niet meer geregeld in het akkoord tussen de EU en het VK. Daarover kan wel bilateraal worden gesproken, zoals een alternatief voor het Erasmusprogramma.

Vanaf 2021 is er in de Vlaamse begroting jaarlijks 1 miljoen euro voorzien om de beste studenten naar de beste universiteiten ter wereld te sturen. Minister-president Jan Jambon zei eerder dat hij niet bilateraal wou praten zolang men aan het onderhandelen was.

3.3. Visquota

De visquota zullen de eerste 5,5 jaar dalen waarna ze na 2026 min of meer stabiel zullen blijven, afhankelijk van jaarlijkse gesprekken. Het moeilijkste debat wordt de toegang tot de wateren. Minister-president Jan Jambon zegt dat het onmogelijk is om vandaag al een tijdspad aan te geven.

3.4. Opportuniteiten

Minister-president Jambon is het eens met Johan Deckmyn dat er in de brexit ook opportuniteiten liggen. Om in te zetten op het aantrekken van investeringen, heeft men net FIT versterkt. Op dit moment hebben zich al 56 Britse bedrijven in België gevestigd.

3.5. EU only

De adviseurs van minister-president Jambon zeggen dat er geen juridische risico's verbonden zijn aan EU only. Of het akkoord EU only is of gemengd, hangt af van de inhoud van het akkoord. De Europese Commissie heeft juridisch geoordeeld dat het akkoord enkel 'EU only'-elementen bevat.

3.6. Communicatie

Er wordt heel actief gecommuniceerd door de brexithelpdesk. Begin januari zijn er opnieuw webinars om het akkoord uit te leggen aan de stakeholders. Er zijn al meer dan 120 events over de brexit georganiseerd, meestal digitaal. Er was al contact met meer dan 1500 bedrijven. Men schat dat men het laatste jaar 22.500 kmo's heeft bereikt. De website www.brexitready.be had tot nu toe 55.000 unieke bezoekers. Er werd een 'go beyond brexit'-campagne gelanceerd om de positie van de Vlaamse bedrijven, die al actief waren op de Britse markt, te versterken.

Bijkomend wordt ook de diversificatie van de exportactiviteiten naar andere markten ondersteund.

3.7. Criteria Brexit Adjustment Reserve

De criteria voor de Brexit Adjustment Reserve zijn pas vastgelegd en de berekeningen worden gemaakt. Visserij is een van de elementen die zal bepalen hoeveel geld er naar België komt. De middelen zijn niet geoormerkt, maar voor minister-president Jan Jambon is het duidelijk dat er een ondersteuningsmechanisme voor de visserijsector moet komen. In januari starten de EU-lidstaten de gesprekken op voor een verdeling van de visquota. Alle elementen zijn nog niet bekend. Als Vlaanderen zijn aandeel schol en tong kan vrijwaren, zal er een ander steunmechanisme nodig zijn dan wanneer dat niet het geval is.

3.8. Gelijk speelveld

Er zijn veel vragen gesteld over governance en het gelijke speelveld. Het departement heeft hierover een aantal analyses gemaakt: "Het akkoord is voor een groot deel uniek, net door het hoofdstuk 'gelijk speelveld'. De EU heeft nog nooit dergelijke ambitieuze en verregaande maatregelen opgenomen in welk ander akkoord ook. Dat heeft ongetwijfeld te maken met een zekere vrees die aan EU-zijde leeft om in een mogelijke 'regulatory race to the bottom' met het VK terecht te komen. Het akkoord bevat een aantal duidelijke bouwstenen om een faire concurrentie met het Verenigd Koninkrijk te garanderen. Zo wordt er een set van bindende principes opgenomen in het akkoord waarmee het VK zijn staatssteunbeleid vorm moet geven. Deze principes komen grotendeels overeen met het bestaande EU-systeem. Verder wordt aan het Verenigd Koninkrijk ook gevraagd om een onafhankelijke regulator op te richten die een adequate handhaving van de regels moet verzekeren. Daarnaast krijgen de EU-operatoren ook garanties dat zij hun rechten kunnen doen gelden voor Britse rechtbanken. De annex voor subsidiecontrole is heel uitgebreid en beslaat onder andere staatsgaranties, nood- en herstructureringssteun, banken, kredietinstellingen, verzekeringsmaatschappijen, exportsubsidies, energie en milieu, en luchtvaartmaatschappijen. De transparantievereisten kunnen ook als positief worden ingeschat. Een efficiënte naleving van deze afspraken kan worden afgedwongen via remediërende maatregelen. Indien een Britse subsidie leidt tot een negatief effect op handel of investeringen tussen de partijen, kunnen er unilateraal compenserende maatregelen worden genomen. Het akkoord bevat ten slotte ook nog de nodige garanties dat het Verenigd Koninkrijk de bestaande standaarden inzake sociale lasten, milieu en klimaat zal behouden. Indien een divergentie in regelgevende systemen een effect sorteert op de handels- en investeringsrelaties, kunnen er, na bemiddeling, herbalanceringsmaatregelen worden genomen."

3.9. Mobiliteit

Het akkoord bevat bepalingen om de connectiviteit te verzekeren. De derde en vierde luchtvaartvrijheid is verzekerd. De impact op de Vlaamse luchthavens wordt door dit akkoord erg beperkt.

Er is een continue dialoog met de havens. Wekelijks is er technisch overleg met de havens. Er zijn webinars geweest met alle havenoperatoren, samen met FIT en de havens van Antwerpen en Zeebrugge.

Het crisiscentrum heeft al draaiboeken gemaakt voor eventuele mobiliteitsproblemen en files, in samenspraak met het Departement MOW en Binnenlandse Zaken.

3.10. Investeringsbescherming

De toevoeging van een luik investeringsbescherming werd indertijd niet opgenomen in het onderhandelingsmandaat. Er geldt in beide rechtsregimes nu al een hoge mate van investeringsbescherming waardoor het mogelijk niet nodig was om bilaterale afspraken te maken. Het zou ook een invloed hebben gehad op de juridische basis van het akkoord waardoor het 'EU only'-aspect zou komen te vervallen.

3.11. Gelijk speelveld en geschillenbeslechting

De werking van de partnerschapsraad en de diverse comités is uiteengezet in de annex bij het akkoord. Het gespecialiseerde comité over het gelijke speelveld is een forum waar beide partijen met elkaar in dialoog kunnen gaan over de implementatie van het gelijke speelveld. Daarnaast zal het comité specifiek een lijst aanleggen van vijftien individuen waaruit een expertenpanel kan worden gekozen, mochten de consultaties tussen beide partijen over een probleem met het gelijke speelveld niet tot een compromis leiden. Indien een partij faalt om uitvoering te geven aan het rapport van het expertenpanel, kan er een arbitrageprocedure worden opgesteld. In het algemeen kan een partij tijdelijke vrijwaringsmaatregelen nemen als het arbitragepanel besluit dat de tegenpartij geen maatregelen neemt om in orde te komen met het besluit van het arbitragepanel. Specifiek voor het onderdeel gelijk speelveld staan er nog specifieke maatregelen open: herbalanceringsmaatregelen als een van beide partijen meent dat er een significante divergentie is in de standaarden betreffende sociaal, klimaat, milieu en staatssteun, of specifieke remediëringsmaatregelen als de tegenpartij een subsidie uitvaardigt die een significant effect heeft op de handel of de investeringen tussen beide partijen.

3.12. Brexit Adjustment Reserve

Begin januari is het intra-Belgisch overleg gepland over de Brexit Adjustment Reserve.

3.13. Vlaamse betrokkenheid

De Algemene Afvaardiging van de Vlaamse Regering bij de Europese Unie is continu betrokken geweest bij het proces. De standpunten van België binnen de Raad over de brexit werden gecoördineerd via de Directie-generaal Europese Zaken en Coördinatie. De raadgevers van minister-president Jan Jambon hebben de Vlaamse standpunten ingebracht in de structuur 'restraint format'. Op de besprekingen binnen de Raadswerkgroep Verenigd Koninkrijk is slechts één vertegenwoordiger per lidstaat toegestaan wegens coronabeperkingen. Een federale diplomaat vertegenwoordigt daar het gedragen Belgische standpunt. Op Coreper gelden soortgelijke beperkingen.

3.14. Ingang van de visserijmaatregelen

Voor de visserijsector zijn er het element van de quota en het element van de toegang. Voor de quota verandert er op 2 januari niets, pas na drie maanden.

Voor de toegang is er nog een probleem: blijkbaar zou er een probleem zijn met de machtigingen die daarvoor nodig zijn. Dit wordt aangekaart bij de Europese Commissie, want Nederland, Frankrijk en Spanje hebben hetzelfde probleem. Minister-president Jan Jambon maakt zich sterk dat dit tegen 2 januari is opgelost.

3.15. Middelen brexitfonds

Zoals gezegd, zijn de middelen van het brexitfonds niet geoormerkt. Nu men een akkoord heeft, kan men een analyse maken van de sectoren die het meest getroffen zijn. Ook moet men de afwikkeling van het visserijakkoord afwachten.

3.16. Grensverplichtingen

De betrokken bedrijven en sectoren zijn voldoende ingelicht over de administratieve verplichtingen aan de grens.

3.17. Weegplicht

Minister-president Jan Jambon zal de vraag over de weegplicht schriftelijk beantwoorden.[1]

3.18. Transitie visserijsector

Minister-president Jan Jambon begrijpt dat de visserijsector nog 5,5 jaar in onzekerheid zal zijn, maar het voordeel is dat men de ondergrens kent.

3.19. Ondersteuning toerisme

Er zijn steunmechanismen voor het toerisme. Minister-president Jan Jambon meent dat de gevolgen van corona voor de toerismesector veel zwaarder doorwegen dan de brexit.

Cathy COUDYSER,
voorzitter

Karl VANLOUWE
Kristof SLAGMULDER,
verslaggevers

[1] Minister-president Jan Jambon heeft de commissie achteraf meegedeeld dat dit geen deel uitmaakt van de brexitonderhandelingen. Hierover kan een schriftelijke vraag worden gesteld aan minister Hilde Crevits.

Gebruikte afkortingen

bbp	bruto binnenlands product
CETA	Comprehensive Economic and Trade Agreement
Coreper	Comité van permanente vertegenwoordigers van de regeringen der lidstaten bij de Europese Unie
EU	Europese Unie
FIT	Flanders Investment & Trade (= Vlaams Agentschap voor Internationaal Ondernemen)
FOD	Federale Overheidsdienst
kmo	kleine of middelgrote onderneming
ma	masteropleiding
MFK	meerjarig financieel kader
MOW	Mobiliteit en Openbare Werken (beleidsdomein van de Vlaamse overheid)
STEM	Science, Technology, Engineering and Mathematics
VK	Verenigd Koninkrijk
VLAIO	Agentschap Innoveren en Ondernemen
VLAM	Vlaams Centrum voor Agro- en Visserijmarketing
Voka	Vlaams netwerk van ondernemingen
WHO	Wereldhandelsorganisatie